

Žít podle Bible
poprvé
s matoušem

e-knihy

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, pořídte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách www.paulinky.cz/eknihy. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky
www.paulinky.cz

miloš szabo

Žít podle Bible
poprvé
s matoušem

U novozákonních biblických citací byl upřednostňován český liturgický překlad *Nového zákona*.

© Miloš SZABO, 2008

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2012

Petrská 9, 110 00 PRAHA 1

Tel.: 222 311 206

E-mail: paulinky@paulinky.cz www.paulinky.cz

ISBN 978-80-86949-52-9 (Tištěná kniha)

ISBN 978-80-7450-049-7 (PDF)

Nepopírám, že jsem vždy chtěl být dobrým kazatelem. Nyní už se těžko vžívám do doby svých kněžských začátků, abych troufale tvrdil, že šlo o pokoru s ohledem pouze na své posluchače.

Pamatuji si však dodnes slova některých svých profesorů, že při kázání nelze spoléhat jen na působení Božího Ducha, ale poctivý kazatel se musí na každou promluvu dobře připravit. Vždyť půjde o hodně: nemá to být předvolební řeč, jíž se chce ten či onen kněz zalíbit svým posluchačům. V průběhu několika minut bude tento člověk v roli apoštola, který má lidem vysvětlit nejen některé pojmy z biblických textů a propojit je s různými teologiemi či duchovními spisovateli minulé i současné doby, ale především je naučit podle Ježíšova učení žít.

„Učiteli, co mám dělat?“ – Stále častěji se mi vrací tato otázka, kterou už kdysi v počátcích křesťanství vyvolalo Kristovo slovo u jednoho z jeho posluchačů. Zkoumaje Ježíšova kázání stále více přicházím na to, že jejich cílem nikdy nebylo pouze prezentovat nové učení, ale ukázat nový styl života. Vtělením se do lidského rodu Ježíš sám

proměňuje teorii v praxi. A i přesto, že ho to stojí život, tvrdí, že jde o cestu štěstí a blaženosti.

Znovu a znovu, ba s věkem stále víc, pocítuji pokušení zůstat u biblických teorií. Jakmile totiž kdokoli z nás vpustí Boží slovo hlouběji do svého života, riskuje, že ho to bude bolet, že se ohlašované slovo stane bumerangem, který se i knězi může vrátit v podobě výtek a hledání jeho chyb. Bude se pak muset nejednou omluvit a místo pochopení a odpuštění se jeho přiznané chyby stanou zbraní v rukou a ústech těch, co Boží slovo budou pouze poslouchat, případně se ho učit rozebírat z některé vědecké stránky.

Je to jako milovat se pouze pro silný prožitek a nepřipustit, že stejný proces má ještě další rozměr: rozměr reprodukce. Milovat se s Božím slovem může přinášet ohromný zážitek, objevování stále nových dimenzí, poznání dosud nepoznaných okolností, ale samo o sobě a v sobě nese další podstatný prvek: umí přinášet ovoce, mění pohled na život a všechny jeho oblasti. Stává se skutečným slovem života, nejen pracovním či zábavním materiálem.

Nechci už být v první řadě brilantním kazatelem, i když mě asi jako kohokoli jiného zájem o nedělní kázání samozřejmě těší. Rád bych však byl, kdybychom se naučili podle Božích slov žít. Já i vy. Tentokrát jsem si k tomu pozval Matouše. Mladého muže v produktivním věku a s nadějnou kariérou, jenž jednoho dne poznal Ježíše nejen jako sympatického člověka a výřečného učitele.

Dovolil mu zasáhnout ho a změnit jeho dosavadní smýšlení, postoj i chování.

Obvykle říkáme: svatý Matouš. Tedy ten, který je pln blaženosti a štěstí. Ten, který je podstatně a navždy propojen s Bohem. A toto propojení začalo v okamžiku, kdy se nechal oslovit.

O toto štěstí chci usilovat i já. Nyní, kdy mi to ještě pálí, jsem plný sil a životní energie. Chtěl bych vysadit „duchovní antikoncepci“ a dovolit, aby z radosti Božího slova vznikl nový život. Z vody a Ducha. Ze křtu a birmování. Ze slova i svátostí.

Chci žít podle Bible a být šťastným. Spolu s vámi. Spolu s Matoušem...

Muž, který v Bibli mlčí (Mt 1,18b-21.24)

**Text evangelia (Mt 1,16.18-21.24a)
se čte o slavnosti sv. Josefa.**

Jeho matka Maria byla zasnoubena s Josefem. Ale dříve, než spolu začali bydlet, ukázalo se, že počala z Ducha svatého. Protože její muž Josef byl spravedlivý a nechťel ji vydat pohaně, rozhodl se tajně se s ní rozejít.

Když už to chtěl udělat, zjevil se mu ve snu anděl Páně a řekl: „Josefe, synu Davidův, neboj se k sobě vzít svou manželku Marii. Vždyť dítě, které počala, je z Ducha svatého. Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš; on totiž spasí svůj lid od hříchů.“

Když se Josef probudil ze spánku, udělal, jak mu anděl Páně přikázal: vzal svou ženu k sobě.

Když se čerství rodiče malého dítěte rozhodují absolvovat přípravu k jeho křtu, nejednou se potýkají s vážným problémem: nemají nikoho, kdo by jim pohlídal dítě. Nemohou ho přece, byť na krátkou dobu, nechat jen tak někomu... Zejména tehdy, když se o své dítě úzkostli-

vě bojí, protože jde o vymodleného a dlouze očekávaného potomka.

A komu svěřil své dítě Bůh? V katolickém prostředí je zvykem s úctou, něhou a láskou odpovídat: Panně Marii. Zajisté, její velikost a odvaha jít do nelehkého úkolu jsou hodny obdivu. Je určitě následováníhodná v tom, jak uměla prožívat životní těžkosti, ztrátu domova, nepochopení vlastního syna (když ho hledá a nerozumí mu), dokonce pravděpodobně i těžkosti s jeho učením (opustit matku, otce...). Ano, i to, jak dokázala přijmout a zvládnout jeho smrt. Méně se však už myslí na muže, který stál vedle ní jako její životní partner. Vypadá to, jako by stál nejen ve stínu Ježíšovy matky, ale také mimo zájem nás věřících.

I kdybychom si jakkoli teologicky odůvodnili svůj nezájem o světce, nejen v dětství a dospívání, ale také v dospělosti hledáme lidské vzory, které pak napodobujeme, kopírujeme a od nichž přebíráme způsob života. V novém rozhovoru s nimi si přečteme, jak řešit problémy s nedostatkem peněz. Zpěváci nás učí, co dát do polévky, aby zhoustla. Sledujeme modelky, jak se oblékají do společnosti. A jiné známé osobnosti nám vnuknou myšlenku, kde se zaměstnat tak, aby to dobře vynášelo.

Těžko se přiznává, že se často necháváme ovlivňovat pochybnou reklamou, vychytralými kolegy či takzvanými celebritami. Je o nich hodně slyšet, často mluví v médiích. Vyjadřují se k jakémukoli problému dnešní doby. Dokonce i k Bohu a víře!

Jen o světce příliš nezavadíme. Nezajímá nás jejich názor, jsou nám vzdálení, jako by nám neměli co říct!

Takový svatý Josef. Co vlastně o něm víme? Při listování novozákonními biblickými spisy moc toho o něm nenajdeme. Nikde v celém Písmu se nám nedochovala žádná jeho přímá řeč, žádný citát, nic! A přesto církev tvrdí, že jde o významného světce a jeho svátek zařadila ve své sbírce zákonů mezi zasvěcené dny.

V čem spočívá jeho velikost, proč, kdy a v čem ho můžeme následovat? Už první věc, která mě napadá, mě jako muže nenechává v klidu: je to víra, nebo bláznovství, když věřil své dívce vše, co mu řekla o svém těhotenství? Kolik ješitnosti musel skousnout, než přijal roli vychovatele syna, který není zplozen z jeho milostného sexuálního aktu? A pak být hlavou rodiny, které pravděpodobně nikdy nebude úplně rozumět ani v ní úplně rozhodovat, protože v ní bude vtělený Bůh. V tomto dobrodružství, které pro něj začalo Mariiným těhotenstvím, bude vždy hrát „druhé housle“. Muž „pod pantoflem“. I když Božím.

Ano, Bůh. Právě on si vyvolil tohoto Nazareťana, aby dal jeho Synovi vlastní jméno! „Dát jméno“ v biblickém vyjadřování znamenalo připoutat pojmenovávaný objekt určitým způsobem k sobě, navázat s ním vztah. Jde tedy o dosti důvěrnou záležitost, více než když se dnes pojmenovává nový objev či typ výrobků. Co tak velkého nalézá Bůh v Josefově charakteru, že se mu nebojí svěřit sám sebe v lidské podobě? Nebojí se, že by mohl svést

ze správné cesty jeho Syna a on pak bude muset jeho chyby napravovat? Nezneuctí v rodině Boží místo, nebude žárlivostí či leností dávat synovi, ač jde o Božího Syna, špatný příklad? Jako hříšný tvor nevrhne stín na toho, který je bez hříchu?

Je pravdou, že tyto otázky nejsou v rovině abstraktní teologie ani filozofickými úvahami, jimiž bychom se při diskusích o Bohu zabývali. Někdy se nám mohou zdát malichernými, nebo dokonce nevhodnými pro tajemnou záležitost, jakou je vtělení Boha. Jeví se zbytečnými, protože nikterak nerozvíjí náš svět myšlenek a poznávání Boha. Světec bývá často nadbytečný.

Pro Boha však světec není nevhodným objektem. Komunikace s ním, zapojení do své reže ho neponižuje ani nezbavuje vlastní velikosti. I v tomto případě sází na obyčejného muže, který chodí s mladou ženou. Žije všední život nastávajícího ženicha a otce rodiny.

Josef není automat, který by Bůh naprogramoval na jistý druh chování. Je to muž, který se svými životními postoji snaží odpovídat na Boží důvěru. Když přijal skutečnost, že je to opravdu On, který změnil jeho mužské plány, nečeká ho jednoduchá role. Bude muset chránit svou manželku před pomluvami druhých i tím, že si ji – coby těhotnou ještě před uzavřením sňatku – vezme za ženu. Přijme roli toho, který porušil Zákon. Nechává bez komentáře nepravdivé, i když logické domněnky druhých, že s ní spal ještě dříve, než to Zákon dovoľoval, nevymlouvá se, nesnaží se ze sebe shodit břímě oběti.

I další prvek příběhu je zajímavý a pro židovství těžko pochopitelný: Bůh paradoxně promlouvá nejdříve k ženě, nikoli k muži jako hlavě rodu. Pro žida muselo být těžkým úkolem řídit život rodiny tak, jak to – skrze ženu – určil Bůh. A jednou provždy tak zavrhnout pochybnosti, zda to skutečně byl Bůh, či pouhý přelud, fantazie, nebo chorá mysl.

Josef se stane věrným doprovodem Marie nejen na cestě do Betléma, ale i později, když bude hledat ztraceného Ježíše cestou z Jeruzaléma. Utíká jako štvanec s rodinou před Herodem do Egypta, přičemž se musí vyrovnat s řadou nesnází. Stává se emigrantem, člověkem bez domova, jen aby zajistil bezpečí své ženě a jejímu dítěti. Vlastně nejen jejímu. Svému dítěti – připoutal se přece k němu, přijal ho za vlastní.

Kdybychom si z Bible vypsali události, které se vážou k Josefovi, zjistíme, že jsou to poze jeho činy. Jinak nic. Josef mlčí. A svým mlčením promlouvá i do našich „velkobyých řečí“ a silných slov. Může se promlčet do našich životů.

Tvrdíme, že jsme Boží děti. Křtem, či později také biřmováním, jsme se přihlásili k jeho dědictví, jímž je věčný život. Tvrdíme, že s Bohem chceme žít. Měli bychom tedy od Boha přebírat i jeho způsob žití. Místo toho se k Němu – ač dospělí – chováme pořád jako malé děti. Dupeme a trucujeme, jako bychom si na něm chtěli vynutit schválení našich drobných lží, spravedlivých podvodů či podle nás omluvitelných absencí modlitby... Jako děti, které chtějí upoutat pozornost svého okolí, i my se

před Bohem předvádíme svými dobrými skutky a zásluhami. Jako rozmazlení frackové se nechceme dělit o to, co jsme, někdy bez vlastních zásluh, dostali jako dědictví. Hůře než pubertáči se vymlouváme, když jsme přichyceni při nějakém hříchu. Vztekáme se, když po nás Bůh žádá to, s čím nesouhlasíme. Vyhrožujeme odchodem z církve, opuštěním víry...

Ano, ve vztahu k Bohu jsme jako malé děti víc, než bychom si někdy chtěli přiznat. A Bůh nás, jeho děti, stejně jako kdysi svého Syna, svěřuje do péče svatého Josefa. Klade nás pod ochranu muže, jemuž byla podle židovských předpisů podřízena i Marie, Ježíšova matka. Muže, na němž spočívala zodpovědnost za chod celé domácnosti a nesnadný život rodiny, v níž máloco mohlo být podle jeho vůle. Muže, jenž určitě nebyl němý a s Ježíšem promlouval o mnoha drobných i důležitých věcech, do kterých ho zasvěcoval.

A přesto nebylo důležité, aby se k nám přes staletí doneslo byť jen jediné jeho vlastní slovo.

Muž, který v Bibli mlčí. Jeho velikost nespočívá v slovech: Josef koná tak, jak mu to Bůh přikazuje. Nevzpírá se, nerevoltuje. I když se na první pohled musí smířit s podřadným místem v celém příběhu Ježíšova života.

My na rozdíl od něho toho naopak občas namluvíme víc než dost. Množství našich slov však neznamená, že se tím stáváme velkými.

Když se tedy nebudeme dívat jen na reklamy, seriálové příběhy či do odborných časopisů, ale přiblížíme si život

některého světce, můžeme nejednou objevit příklad, který je hoden následování.

Jako u Josefa. Každý z nás může být mužem, jenž bude mluvit spíše skutky než slovy. A jehož „ano“ nezůstane pouze v řeči, ale promění se v čin.

Bůh nás jako rodič svěřuje do Josefových rukou. Nebojí se, že nám uškodí, nebo že se o nás dobře nepostará. A my jako malé děti občas řveme a raději chceme zůstat s někým jiným...

Bůh se stal darem, nikoli hračkou (Mt 2,1-2)

**Text evangelia (Mt 2,1-12)
se čte o slavnosti Zjevení Páně (cyklus B).**

Když se Ježíš narodil v Betlémě v Judsku za času krále Heroda, přišli do Jeruzaléma mudrci od východu a ptali se: „Kde je ten narozený židovský král? Uviděli jsme jeho hvězdu na východě, a proto jsme se mu přišli poklonit.“

Když je krátce po Vánocích, v mnoha lidech doznívá vánoční nálada i tím, že se rádi vracejí k dárkům, které obdrželi pod stromečkem. Zkoušejí si nové svetry, používají nové deodoranty, učí se zacházet s novým notebookem. Čím větší byla naše přání, tím více času u nich trávíme, když nám je někdo splnil.

Ve chvílích, když dostaneme to, po čem jsme toužili, v podstatě se stírají rozdíly mezi dětmi a dospělými. Nejprve se nad dárkem rozplýváme a obdivujeme ho. Pak se v nás rozlévá radost kterou projevíme obvykle tím, že si s dárkem ihned začneme hrát. Tedy ne tak doslova: je-li to třeba svetr, oblékneme si ho a díváme se do zrcadla, jakpak

nám sluší. Je-li to něco dražšího, rádi se s dárkem odebereme do samoty, kde nás nikdo neruší. Studujeme návody, zkoušíme jednotlivé funkce, objevujeme skryté možnosti.

Jako malé děti! Vždyť i ony, když už rozumějí tomu, že dárek je speciálně pro ně, si velmi rychle vytvoří jakýsi obranný prostor, do něhož nechtějí vpustit nikoho jiného: „To je moje hračka!“ Nejrady by ji už nepustily z ruky, a pokud ano, tak pouze proto, aby si přibraly ještě další hračky. A když poněáhlu přece jen do toho prostoru někoho jiného vpustí, pak to obvykle bývá velmi omezený počet lidí: maminka, snad i táta... Brácha...? Toho už obvykle ne, protože on ať si hraje se svými hračkami!

Jako dospělí sice víme, že se takto chovat nemáme, nicméně... Když se nikdo nedívá, i my se umíme se svými dárky mazlit a jsme docela rádi, že se o ně s nikým dělit nemusíme. A když už je někomu půjčit, tak velmi opatrně. Vždyť co když nám to náhodou někdo pokazí? Jedině, když někoho přijmeme za „svého“, potom mu svou věc občas půjčíme. Pokud je to má žena, můj přítel, moje láska...

Bůh dal člověku nemalý dar. Není to pouze Dítě narozené v Betlémě. Tato skutečnost jen hmatatelně vyjadřuje to, co Bůh daroval již dávno před narozením Ježíše. Bůh se nám dává poznat.

Ten, co tento dar opravdu přijal, měl Boha vpustit dovnitř a začít se jím zabývat. Nejen přijetím nějakých teologických či dogmatických pouček, ale navázáním reálného vztahu. Teprve pak je tento dar objeven, roz-

balen a můžeme z něho mít radost. Náš život najednou dostal nový rozměr. Otázky, na něž jsme si předtím nebyli schopni odpovědět, se stávají jasnějšími. Na oblasti života, které nebyly rozumem pochopitelné, dopadá nové světlo.

Bůh s námi chce navázat vztah. Není to úžasné? Nebo má pro nás větší význam to, že se známe s rektorem vysoké školy a ředitelem největší ocelářské firmy v Česku? Anebo se snad dmeme hrdostí, že si tykáme se slavným zpěvákem a občas chodíme na večeri s nejoblíbenější moderátorkou televizního zpravodajství?

Může člověk, který je hrdý na vztah s Bohem, ještě někdy zatloukat, že v něho věří?

A přitom to byl on, který mi jako první nabídl důvěrné tykání. On – nekonečný, všemohoucí Bůh! Rozhodl se se mnou sdílet svůj vnitřní život, zůstat v mé blízkosti a vstoupit do viditelných událostí. Smím s ním prožívat jakoukoli chvíli, když se probudím, dokonce i v noci, nad ránem, v nemoci i zoufalství. Mohu mu kdykoli zavolat, napsat, popovídat si...

Beru to vůbec ještě jako dar? Co se to jen stalo s člověkem, že velké věci bere jako samozřejmost a více se těší z nesrovnatelně menších malicherností?

Dar, o němž je řeč, jako první obdržel židovský lid. Již brzy po narození Ježíše však Bůh dává najevo, že tento dar není určen pouze pro vybranou elitu a jednu skupinu lidí. K Ježíšovi postupně přicházejí i ti, co s pravou vírou Izraelitů neměli pranic společného. Aspoň z pohledu židů.

V Betlémě se najednou objevili cizinci, kteří nemohli pocházet ze žádného z dvanácti izraelských kmenů; přivandrovalci, z nichž sice číselna moudrost a vzdělání, ale Hospodinova pravidla určitě neznali! Nedodržují sabat, nečtou Proroky, a dokonce používají velmi divné praktiky, které Bůh v Písmu lidem zakázal používat. Do jejich, izraelské zaslíbené země, vstupují pohané, kteří si odnášejí dar, jímž Bůh obdaroval lidstvo.

Možná dokážeme pochopit zklamání, které mohli prožívat obyvatelé betlémského kraje. Proč by se měli dělit o Boha, který jim v průběhu dějin již tolikrát dokázal, že právě oni jsou jeho vyvoleným národem a svatým lidem? Mesiáš přece přijde pro ně, pro světem zneuznané a tolikrát těžce zkoušené Davidovy syny.

A Bůh se přesto nechává poznat nejenom židům. Bible ani tradice nám o třech mužích, krácejících za jakousi hvězdou, moc neprozrazuje. Ale i to málo je jasným signálem pro všechny: Dar z Betléma není pouze pro menší či větší skupinu lidí. Nikdo není stoprocentním vlastníkem Božích akcí. Ty může vlastnit jedině a pouze on sám.

A on rozhodl: chce spasit a darovat se každému. Nejen nám. Nám, kteří jsme v Boha uvěřili, máme s ním úzký vztah, rozmlouváme s ním a o něm, učíme se poznávat jeho cesty...

A my? Proč bychom se měli o Boží přízeň s někým dělit? Chování různých náboženských skupin, které se nad druhé vyvyšují, se nevyskytovalo jen v dávné minu-

losti, ale v nás a kolem nás samotných se nejednou vyskytuje ještě i dnes.

Znamená to tedy, že je úplně jedno, v co a jak věřím? Nikoli! Bůh ve svém Slově promlouvá a dává pravidla, která má člověk dodržovat. Tuto cestu poznává každý člověk ve svém svědomí. Nelze po ní kráčet pouze navenek, stejně jako ji nelze vnutit jinému. Občas není jednoduché tu svoji cestu k Bohu poznat. Žádný jiný recept však, než hledání této cesty, není. Musíme ji zkoumat, hledat, věnovat jí čas. A pak se pro některou osobně rozhodnout: „ano“, anebo „ne“.

Jako když se položí ruka na pluh a začne se orat, se musí dívat kupředu a neohlížet se zpět. Je pro nás, pro mě, touto cestou Ježíš Kristus? Pak mi bude on odpovídat i na to, jak se chovat k těm, kteří jsou jiní než já, či dokonce jdou k Bohu jinou než mou cestou. Ani oni, ani já se nesmíme chovat tak, abychom druhou stranu ponížili. I kdybychom byli sebevětší znalci Božího života, nejsme jeho majiteli, abychom mohli tvrdit, že ten druhý Boha vůbec nepoznal.

Tak jako v životě, i ve víře toužíme po klidu, jistotě a bezpečí. A příchod tří „králů“ do Betléma nám na tom klidu příliš nepřidá. Drží nás v bdění, abychom se neuzavřeli do sebe a byli si stále vědomi toho, že si Bůh může kdykoli vybrat dalšího, kdo uslyší jeho hlas, kdo se mu bude chtít poklonit a kdo ho uzná nejen jako člověka, přítele či kamaráda, ale jako opravdového Boha, před nímž se není proč stydět, před nímž se můžeme poklonit se a odevzdat mu vše, na čem jsme si doposud zakládali.

Obdržet víru a poznat, že Bůh se chce s námi sblížit, je velkým darem. Proto si tohoto daru máme vážit, chránit si ho a usilovat o jeho zdokonalování. S tak velkým obdarováním se nehazarduje. Neseme totiž zodpovědnost za to, zda ho svou cestou životem neztrácíme nebo nepoškozujeme.

Zároveň se však nebojme rozdělit se o něj. Radujme se z toho, že možná i jiní, jinou cestou a odjinud mohou chtít přicházet k Bohu a hledat ho. A to dokonce i mezi námi.

Když svou víru žijeme, měli by v nás vnímat Boží jistotu, naději, lásku i sílu. A zároveň také radost a úctu k těm, kteří Boha jakkoli hledají. I když jinak, než bychom si přáli.

Tak jako ti tři muži z východu. Přicházejí, pokloní se a mizí. Nepodařilo se nahu je ani chvíli mezi sebou pozdržet.

Vzpomeňme si ještě jednou na to dítě, obklopené hračkami pod vánočním stromečkem, jak všem dává najevo, že to všechno je pouze jeho!

Tak tedy pozor – Bůh není hračkou určenou jen a jen pro jednoho!

Kdo překáží dnešním hledačům (Mt 2,7-9)

Text evangelia (Mt 2,1-12)
se čte o slavnosti Zjevení Páně (cyklus C).

Tehdy si Herodes tajně zavolal mudrce a zevrubně se jich vyptal na dobu, kdy se ta hvězda objevila, poslal je do Betléma a řekl: „Jděte a důkladně se na to dítě vyptejte. Až ho najdete, oznamte mi to, abych se mu i já přišel poklonit.“ Když krále vyslechli, vydali se na cestu. A hle – hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo dítě.

O cestě tří mudrců z východu neboli tří králů, jak je lidově nazýváme, nevíme vlastně téměř nic. Přesto právě o této části evangelia vznikla celá řada legend, příběhů, dokonce i filmových zpracování. Lidé podvědomě hledají vyplnění této mezery, která vzniká mezi okamžikem, kdy se z hvězd (nebo přímo od Boha?) dozvídají mudrci o narození Mesiáše, a okamžikem, kdy pokleknou před Dítětem v Betlémě. Jistě by bylo zajímavé vědět, co všechno museli cestou překonat, kde a za jakých okolností se sešli

nebo zda se pouze náhodou potkali v nějaké starověké hospodě pro obchodní cestující.

Evangelia nejednou paradoxně mlčí právě o tom, co by nás, lidi od přírody zvědavé a zvědavé, zajímalo nejvíce.

Naopak překvapivě přinášejí informaci o největší překážce, která se jim staví do cesty, a to dokonce pouhých pár set metrů od cíle. Jeruzalém, náboženské centrum židů, vzdálený od Betléma na dohození kamenem, v sobě ukrývá nebezpečí, že se poutníci do cíle své dlouhé cesty nedostanou.

Před jednou z jeruzalémských bran, pod hradbami v údolí, teče potok Kedron. Ani potom, když překročí vodu této říčky, však ještě nemají vyhráno. Čeká je židovský královský dvůr, jímž musejí projít, než se jim dostane zážitku královského doteku Boha v lidském těle.

Pokud se budeme snažit tuto cestu odněkud z Orientu do Betléma postihnout faktograficky, budeme rychle u konce. Nevíme pořádně, z které části Východu tito muži pocházeli ani jak dlouho šli, abychom východisko jejich cesty mohli přibližně vypočítat. Kde a jak vlastně objevili Dítě? Bylo ještě ve stáji s dobytkem, nebo je mezitím přenesli do vhodnějšího lidského příbytku nějaký vzdálený Josefovi příbuzní? A co to bylo vlastně za hvězdu, která je vedla až do Betléma? Tím intenzivněji se vtírá otázka, proč je tato neúplná a téměř tajuplná událost součástí vánočního příběhu.

Ponechme stranou otázky, které jsou sice zajímavé, ale patrně by nás odváděly od podstaty příběhu: Podstata celého vyprávění se totiž týká hledání pravdy o Bohu.

Skutečnost, že židovský lid neposkytl Ježíšovi důstojnější příbytek než stáj či jeskyni, ostře kontrastuje s popisem královských darů, které mu přinášejí pohané z dalek. Už v tomto detailu mohou posluchači vnímat, pro koho z těch dvou skupin znamenalo narození Ježíše více. Kdo i tu největší událost svých dějin bral jako samozřejmost, a naopak, kdo i v té nejobyčejnější události, jako je narození dítěte, dokázal spatřit Boží zásah.

Radostná zvěst, ohlašovaná už prvními křesťanskými kazateli starověku, není tedy určena pouze vyvoleným, kteří jsou soustředěni kolem jediného správného kultu v Jeruzalémě. Příchod Krista je adresován každému, kdo se jím nechá oslovit, ať už je odkudkoli a vyrůstal v jakýchkoli podmínkách. Už zmíněná absence bližšího popisu hvězdy, kterou uviděli tři pohanští mudrci, naznačuje, že ten, v němž se začíná odehrávat proces hledání Ježíše Krista, může opravdu přicházet i z nejméně očekávaných a nejméně logických prostředí a rodin.

Naši tři muži, ať si je už nazveme spolu s tradicí Kašpar, Melichar, Baltazar, anebo jakkoli jinak, narážejí na tvrdý odpor a snahu překazit jim jejich touhu, odvést je od správného nasměrování. A to na místě, kde by to nejméně očekávali: Na výsostném území věřících, na prahu Pravdy, jim hrozí nebezpečí, že nebudou k Pravdě vpuštěni. Židovský lid má po návratu z babylonského zajetí opět zformována společenská pravidla, znovu funguje chrám, po mnoha desetiletích mají svého krále, i když loutkového. Cizí prvek v podobě příchozích, rozpozna-

telný již na první pohled, v těchto svatých místech pravé víry vlastně nemá co dělat.

Už na začátku své pozemské mise Bůh ukazuje, pro koho se stává člověkem. A také to, kdo se může pro ty, co hledají Boha, stát největší překážkou. Adresátem narozené Boží Lásky ve světě není pouze lid, jemuž Bůh posílal po léta proroky, připomínající mu jeho vyvolení i jejich závazky. Tím, kdo dostává další dar v podobě narozeného Boha, není pouze jedna skupina lidí, národ, jenž už byl obdarován tolika dary v průběhu předchozích staletí. Tak často, že dar už vlastně přestává vnímat a začíná ho brát jako samozřejmost. Už nevidí ani velikost daru, ani velikost Dárce. Už vidí pouze sebe, jakožto obdarovávaného. Potažmo opomenutého, když se náhodou stane, že i přes očekávání další daru nepřidáří. Nebo byl obdarován i někdo jiný.

Židovský lid, po celé prorocké generace obdarován slovem, které jej mělo připravit na tuto hodinu a pomoci mu rozpoznat narozeného Boha, byl natolik zvyklý přijímat Boží přízeň i péči a byl natolik zhýčkaný touto skutečností, že další dar zůstal nepovšimnut. Byl příliš nepatrný, málo senzační, v ničem nebyl výjimečný. Z daru se stala samozřejmost a z obdarovávaného nevšímavec.

V oficiálních židovských dějinách žádná zmínka o „cizokrajné“ návštěvě Jeruzaléma a Betléma není. Kromě evangelijní zprávy toto zvláštní poselství nepřipomíná nikdo jiný. A i ta biblická zpráva je kusá: přišli, poklonili se a opět mizí v propadlišti dějin.

Zůstala po nich kromě darů, složených před Ježíšem, pouze výzva. Výzva pro toho, kdo pravdu hledá, i pro toho, kdo ji již objevil. Ten, který hledá, musí počítat s řadou překážek. Není důležité, co bylo na počátku, když se o Ježíše jako o Božího Syna začal zajímat, a není podstatné ani to, kdo mu na začátku cesty podával ruku a jak ho vychovával. Cestou však bude muset překročit různé překážky a není výjimkou, že ta nejtěžší, největší a nejméně pochopitelná přichází téměř na konci hledání. Touto překážkou může být nejednou ten, který již uvěřil. Když se ztratí lesk hvězdy, zůstane bída pozemského života. Poznání pravdy o chybách náboženských představitelů, hříších kněží, křivdách v papežských dějinách, pohoršení z řad věřících katolíků, to všechno může být pro někoho vážnou, někdy těžko překonatelnou překážkou, kterou si bude muset projít.

Překonat tento kousek cesty může být pro hledajícího někdy velmi namáhavé. Přijmout s vírou v Boha i lidsky padající a Bohem pokaždé pozvedávanou církev pro leckoho může být jedním z klíčových problémů.

Stejně jako tři mudrci však může hledající vstát, podívat se opět nahoru a znovu jít. Dobrodružná cesta k Bohu nekončí křtem. A nekončí ani v církvi. Ta není cílem, je pouze prostředníkem. A občas se může zdát, že hledače pravdy odmítá a vzpírá se, aby do jejich opevněné a hlubokou propastí obehnané pevnosti nevníkl někdo cizí...

My, kteří jsme dennodenně obdarovávaní Boží přítomností, kteří se s Bohem můžeme setkávat už po léta v modlitbách, kteří jsme si navykli Bohu tykat a rozhod-

vat o tom, zdali ho přijmeme, nebo odmítneme ve svátostech, jsme občas konfrontováni jedním, dvěma či třemi, osmi, deseti pohany, kteří přicházejí, aby mezi námi hledali Krále svého života, pevný bod svého tápání, smysl své existence, ideál vzájemného mezilidského soužití. Uvědomování si toho, že jsme byli obdarováni, nás má vést k vděčnosti, a ne k vyvyšování se nad druhé. Protože právě nově příchozí nám mohou otevírat oči, srdce i životy, abychom jim dovolili vstoupit mezi nás a najít v našem středu Boha, který se rodí v lidské podobě.

Prosme, abychom se nikdy nestali překážkou, která zabrání našim hledačům poznat Ježíše takového, jaký doopravdy je. Abychom jim neukazovali krále, kterého jsme si vytvořili my sami, ale dovolili jim poznávat Krále, kterým je on sám, protože jím prostě je.

Možná někomu pomůže v duchu se vrátit do dnů, kdy ho začínal on sám hledat a kdy k branám Jeruzaléma, tedy do společenství věřících v Krista, přicházel poprvé. Jinému naopak může pomoci, když ho začne konečně doopravdy hledat. A to přesto, že je v samotném Jeruzalémě. Je totiž možné, že Ježíš se nachází pouze kousek vedle. A abychom ho uviděli, budeme se muset trochu pootočit.

Žádná historická fakta o třech králich nemáme. Zato skutečnost jejich výskytu u Ježíšových jeslí je více než výmluvná. Pro všechny zúčastněné. Pro ty, kteří betlémské světlo ukazující na Boha v lidském těle zahlédli. I pro ty, kteří mají tendenci si myslet, že o tomto světle vědí všechno.

Jeden úhel pohledu na střet s islámem (Mt 5,38-45)

Text evangelia (Mt 5,38-48)
se čte o 7. neděli v mezidobí (cyklus A).

„Slyšeli jste, že bylo řečeno: »Oko za oko a zub za zub«. Ale já vám říkám: Neodporujte zlému. Spíše naopak: Když tě někdo udeří na pravou tvář, nastav mu i druhou; a tomu, kdo se chce s tebou soudit a vzít tvé šaty, (tomu) nech i plášť; a když tě někdo nutí, abys ho doprovázel jednu míli, jdi s ním dvě. Tomu, kdo tě prosí, dej a od toho, kdo si chce od tebe vypůjčit, se neodvracej. Slyšeli jste, že bylo řečeno: »Miluj svého bližního« a měj v nenávisti svého nepřítele. Ale já vám říkám: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují. Tak budete syny svého nebeského Otce, neboť on dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré a sesílá déšť spravedlivým i nespravedlivým.“

Jsou to hodně divná slova, zvláště pro dobu, kterou právě žijeme. Neumím si představit, že vidím ze svého okna, jak mi někdo vykrádá auto a místo toho, abych mu

vynadal, zakřičel na něho nebo zavolal policii, seběhnu ze třetího patra a přinesu mu náradí, aby to chudák zloděj měl snazší a nemusel se tolik namáhat.

Nebo sedím v tramvaji, někdo tam začne do druhého člověka kopat a mlátit jej. Přijdu za ním a nabídnu se mu: „Hele, jsem tady taky, jsem dokonce silnější než on, tak můžeš mlátit mě.“

Anebo představa, která přímo děsí: Teroristé zaútočí, zničí stovky lidských životů, a já jim napíšu milý dopis, v němž uvedu, že v Praze nás žije pár milionů, jestli nechtějí raději zabít nás.

V takovéto společnosti bych tedy nechtěl žít. A tak si s Ježíšovým slovem nevím rady – jak to vlastně myslí, když doporučuje, abych tomu, kdo mi krade plášť, nabídl ještě další? A když mi dá facku po pravé tváři, mám se otočit a nastavit mu i levou...

Tato slova z křesťanského Nového zákona mohou být i pro nás křesťany vážným problémem. Občas se jim vyhýbáme anebo se vymluvíme na to, že byla napsána pro jinou dobu, než je ta dnešní.

Řekl Ježíš slova o nastavení druhé tváře jenom tak, nebo to myslí vážně? A platí to i pro dnešek?

K pochopení si pomozme tím, čím on sám začíná: „Slyšeli jste, co bylo řečeno: »Oko za oko a zub za zub.«“ Řeč je o spravedlnosti. Když ty vypíchneš oko mně, je spravedlivé, abych i já vypíchl oko tobě. Když mě někdo udeří na pravou tvář, tak se očekává, že mu to vrátím a udeřím zase na pravou tvář já jeho. Když ti někdo bere

tvé šaty, tak se očekává, že by to měl nahradit a dát ti svoje.

V tomto duchu pokračuje i další část. „Slyšeli jste, že bylo řečeno: »Miluj svého bližního«, a z toho nepřímoplyne spravedlivé „Nenávid' svého nepřítele.“ Spravedlnost spočívá v tom, že milujeme ty, co nám činí dobře; naopak ti, co nám dobře nečiní, si naši lásku nezaslouží. Takováto spravedlnost je pochopitelná a logická. Ať je dobro po zásluze odměněno a zlo potrestáno. Tak jako v pohádkách. Už i tato zásada je často spíše v rovině přání a snů než v realitě. Přesto je nám většinou bližší než zmiňované Ježíšovo slovo o pasivním, resp. žádném odporu vůči páchanému zlu.

Abychom mohli porozumět Ježíšovu slovu (netroufám si ani říct, že bychom ho realizovali), je dobré se postavit do výchozí pozice, z níž Ježíš vychází. Jak to je s naší spravedlností? Všechna další slova jsou totiž teprve nadstavbou základní spravedlnosti.

Ježíš navazuje na to, co je pro žida samozřejmostí: starozákonní spravedlnost. Věřící žid věděl, že každé narušení řádu musí být napraveno. A to i tehdy, když se nenašel viník. Společnost, v níž tato křivda vznikla, tehdy přebírala zodpovědnost za to, co se stalo, a nápravu vzala za svou. Žádné provinění se neodkládalo „ad acta“, ale ti, jichž se to týkalo, nejen volali po odškodnění od druhých, ale především sami, bez nutnosti soudního výroku, se snažili nastolit nápravu.

Žádná výmluva ohledně toho, že viníka se nepodařilo odhalit, zloděj je neznámý, lhář nevědomý, rouhání neúmyslné. Každá křivda, i ta vůči Bohu, i ta vůči člověku, musela být odškodněna. Bylo narušeno to, co mělo zůstat neporušené. A rodina, nejbližší, někdy i celá obec, kde k této křivdě došlo, přistupovala k ní jako celek, jako lidské společenství.

Člověk naslouchající Ježíšově nauce měl ve svém srdci velmi citlivě pěstovaný smysl pro spravedlnost. Jsme však schopni podobné spravedlnosti i my dnes? Je pro mě samozřejmostí, že když nějaký čas z pracovní doby prosurfuji na internetu nebo ho protelefonuji či strávím s přáteli na chodbě, tento čas i peníze za něj případně utřžené umím nahradit? Napadne dnes někoho vrátit peníze z výplaty, když ví, že si je nevydělal, protože se v práci věnoval něčemu úplně jinému, než měl? Nevedeme náhodou už i my děti a mládež k tomu, že nalezené peníze jsou automaticky naše a není třeba jejich majitele ani hledat, a už vůbec ne je věnovat někomu potřebnému? Vnímáme ještě skutečnost, že nalezené peníze nejsou naše jen proto, že jsme je právě my objevili?

Je pravdou, že po spravedlnosti voláme a dožadujeme se jí. Od státu, od soudu, od sousedů, od jiných. Máme však skutečně cit pro spravedlnost i tehdy, když ji máme vyžadovat od sebe samotných?

Pokud se o výše zmíněných příkladech už i mezi dětmi mluví jako o bláznovství, pak těžko porozumíme slovům, která slyšíme od Krista.

Úvodní scéna Hugových Bídníků v jakémkoli zpracování je obvykle velmi krátká a téměř marginální. Biskup, Victorem Hugem příznačně pojmenován Karel František Lidumil Myriel, se pak už v ději románu *Les Misérables* více neobjeví. Přesto má pro chování galejníka jménem Jean Valjean podstatný význam. Vzpomínáte? Hladový propuštěnec z galejí přichází k biskupovi, a ten mu poskytne ve svém domě večeři i nocleh. Když pak Valjean vidí na stole volně položený stříbrný příbor, ukradne jej a v noci z domu utíká. Chytnou ho četníci. Protože je na příboru biskupův monogram, není problém majitele vypátrat, takže zloděje vedou přímo k němu. A co udělá biskup? Nejenže nechce příbory zpět, ale do výbavy mu nabídne ještě své svícný.

Když četníci odejdou a Myriel zůstane s Valjeanem sám, biskup se k němu nakloní a říká: „Nezapomeň, že jsi přislíbil, že peníze, které získáš, použiješ na to, aby se z tebe stal čestný muž.“ Jean Valjean si sice nevzpomíná, že by něco podobného kdykoli přislíbil, nicméně ho tato věta bude v dalším životě doprovázet až ke skutečné změně života.

Nebo jiný příklad.

Když v roce 1941 z koncentračního tábora Osvětim uteklo několik vězňů, velitel koncentráku Fritsch rozhodl, že náhodně vybraných deset mužů bude za to potrestáno smrtí v hladomorně. Mezi nimi i Franciszek Gajowniczek, mladý otec rodiny. Když na něj esesák ukáže rukou, ten se pustí do pláče. V tu chvíli vedle něho stojící vězeň vy-

stupuje z řady a německému důstojníkovi nabízí místo určeného vězně svůj život. Je to polský minoritský kněz Maxmilián Kolbe.

Scény jako vystřižené z Matoušova evangelia. Jako by doplňovaly Ježíšovo slovo a neodbytně se ptaly nás všech: považuješ to za normální? Byl bys toho schopen? Dokážeš vnímat velikost těch činů? Anebo je to i pro tebe totální bláznovství? Galejník se s největší pravděpodobností opije a rychle zapomene, že má svůj život změnit. A hrůzu německého fašismu přece nemůže zastavit jeden člověk, který druhému daruje svůj život!

Jenže tímto uvažováním se opravdu dál za Kristem nedostaneme!

Spravedlnost k Bohu patří, on bez spravedlnosti nemůže existovat. Je proto scestné si myslet, že Boží dobrota a láska znamená, že nic a nikdo nebude potrestán peklem. Řád, který je narušen, vyžaduje nápravu. Bůh zajisté má prostředky pro to, aby toto narušení sám napravil, a proto v lidské podobě za nás trpí a přináší nekonečně velkou oběť. K této oběti se však musí člověk přihlásit i svou obětí a vděkem, nejen ji vzít s úlevou na vědomí.

Lítost nesmí být pouze formální a slovní. Lítost se musí promítnout do chování, do skutků. Jinak je potřeba počítat i s možným zatracením. Skřípání zubů a věčný oheň Ježíš připomíná víckrát. A rovněž o počtu těch, kteří volí raději pohodlnější a širokou cestu vedoucí do zatracení, říká, že je velký.

Jako bych teď nacytal Ježíše v rozporu s jeho vlastními slovy. Když mluví o nastavení druhé tváře, neměl by on sám zareagovat na křivdy a porušení Božích příkazů automaticky láskou a velkorysým odpuštěním? A pokud tak nečiní on, proč to tedy požaduje od nás?

Zdá se, že tomu pořad nerozumíme. Tak ještě jednou:

K aplikování Ježíšova slova je nejdříve potřebná základní snaha o nastolení spravedlnosti. Jen potom můžeme počítat s Božím i lidským milosrdenstvím. Abychom mohli v milosrdenství doufat, musíme se snažit být nejdříve spravedlivými. I tehdy (anebo především tehdy), když jde o naši nápravu, nikoli nápravu směrem k nám.

Když se ubližuje, je potřebné se nejdříve naučit to ubližování vnímat. I tehdy, když jde o ubližování nevědomé a nechtěné. Ubližuje se totiž nejen tehdy, když to za ubližování považují obě strany, ale především tehdy, když se cítí postižena pouze jedna strana. Bez vzájemné empatie, vcítění se do pocitů, do víry a postojů druhého člověka se bude ubližovat často a bezohledně. Je-li pro někoho posvátným prorok Mohamed, není projevem svobody, nýbrž sobectví a nelásky urážet takového člověka karikováním jeho Proroka. Když jsem já, Evropan a křesťan, přijal Kristův styl života, nemůžu se vysmívat druhému pro jeho víru, pro jeho poctivost, pro jeho touhu po svatosti. Nemůžu zraňovat druhé jen pro svou zábavu a vtip. A pokud muslimský svět reaguje na podobné incidenty vypalováním evropských ambasad, zabíjením rukojmí a vyhrožováním svatou válkou,

pak, abychom dokázali zaujmout správný postoj podle Kristových slov, musí být naším prvním krokem uznání, že není správné vysmívat se druhým lidem a jejich náboženství. Může však tato slova pochopit ten, kdo si už neváží ani vlastních kořenů a pro něhož druhé Boží přikázání, zahrnující úctu k posvátnu, je pouhým klišé?

Až potom, když jsme schopni této sebereflexe a spravedlivého postoje, můžeme nejen očekávat, nýbrž přímo vyžadovat, aby druhá strana nereagovala tím, že místo jednoho zubu vyrazí stovky dalších, za jedno oko vyloupne padesát a za jednu či dvě kresby zničí majetek a životy občanů těch států, kde se tyto urážky vyskytly. Je nutné zlu neustupovat a nedávat mu zelenou.

Když se v důsledku globalizace setkáváme více než kdysi s dalšími kulturami i náboženstvími, jsem vděčen za víru v Ježíše a jeho slovo. Nacházím v něm recept na odpouštění, které přichází po omluvě a lítosti. Ne, reakcí na ublížení po omluvě nesmí být vypalování domů a zabíjení lidských životů. Pokud se to tak děje a muslimové na naše hříchy po omluvě reagují ničením evropské kultury a potlačováním křesťanských práv, když křičí slova o svaté válce a jako rukojmí pro dosažení svých cílů zadržují zásoby ropy a dalšího přírodního bohatství, pak není v duchu Ježíšových slov otevírat jim hranice našich států a usnadňovat jim zabydlení se v našich zemích. Pak není na místě zlehčování situace tím, že se ukáže na několik stovek pokojně žijících muslimů v naší zemi a bude se přehlížet jejich řádění v zemích okolních.

Na to však i podle Krista máme právo teprve tehdy, když budeme schopni vidět a přiznávat si i vlastní chyby. A usilovat o jejich nápravu. V sobě samotném i vůči těm, kterým bylo ublíženo.

Jsem moc rád, že nežiju v bláznivé společnosti, kde se zlodějům přináší náradí a rváčům v autobusech nabízí vlastní tvář jako boxovací pytel pro jejich uklidnění. Protože u zloděje auta, fanatického rváče v městské dopravě či u náboženského davu před dánskou ambasádou není přítomna ani lítost, ani smysl pro spravedlnost.

Aby se však takovou nestala celá naše společnost, je nejvyšší čas začít věřit Ježíšovým slovům. Začít nejen po druhých, ale především po sobě samotném požadovat dodržování pravidel, slibů a spravedlnosti. Být vůči sobě nekompromisní a učit se citu pro spravedlnost, schopnosti odpouštět a prosit o odpuštění. Empatie vůči druhým je víc než pouhá tolerance.

Pak může reálně nastat i taková situace, kdy seběhnutí z třetího patra a podání náradí vyloudí u zloděje nikoli posměvačný úšklebek, ale uvědomění si vlastní viny.

Samo od sebe se to však nestane. Je totiž pravděpodobné, že něco velmi důležitého chybí i ve staré dobré křesťanské Evropě. I v nás samotných.